

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 108/05-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť O. S., Ž., M. I., P., a I. P., P., zastúpených advokátkou JUDr. I. P., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 85/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 85/01 porušil základné právo O. S., M. I. a I. P., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 85/01 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. O. S., M. I. a I. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý im vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. O. S., M. I. a I. P. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 660 Sk (slovom päťtisícšesťstošesťdesiat slovenských korún), ktorú je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť na účet ich právnej zástupkyne advokátky JUDr. I. P., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 15. júna 2005 č. k. I. ÚS 108/05-8 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť O. S., Ž., M. I., P., a I. P., P. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 85/01 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

1. 1. Zo sťažnosti vyplýva, že: *„Dňa 29. 9. 2000 podali sťažovatelia v rade 1) – 3) spolu s neb. V. J. žalobný návrh na Okresný súd v Žiline o určenie relatívnej neplatnosti kúpnych zmlúv, ktorý vklad bol povolený Okresným úradom v Ž., odbor katastra nehnuteľností. Podstatou tohto návrhu bolo, že ako žalobcovia a spoluvlastníci nehnuteľnosti zapísanej v k. ú. P. parcela KN č. 353 – zastavané plochy mali predkupné právo na odkúpenie podielu vo výške 1/6 od O. S., ktorý zdedila jeho vnučka A. V., rod. K., avšak mala najskôr ponúknuť na odpredaj ostatným spoluvlastníkom, ale toto neurobila a odpredala podiel 1/6 k pozemku KN 353-zastavané plochy v k. ú. P. odporcom v 1) a 2) rade J. a K. T. ako tretím osobám, ktoré k tejto nehnuteľnosti žiaden spoluvlastnícky podiel nevlastnili. Zároveň takisto vnuk pôvodného pozemkovo knižného vlastníka O. S. – M. K. previedol svoj zdedený podiel opätovne na kupujúcich J. T. a K. T. k nehnuteľnosti zapísanej ako parcela KN 353 v k. ú. P. bez toho, aby tento ponúkol ostatným spoluvlastníkom. (...)*

Sťažovatelia dňa 10. 10. 2002 požiadali o vytýčenie termínu pojednávania, a to najmä z toho dôvodu, že vzťahy medzi účastníkmi sa vyostřili a odporca v 1) rade predmetnej veci napadol žalobcu v rade 1).

Dňa 14. 4. 2004 podali sťažovatelia sťažnosť v zmysle § 17 zákona č. 80/1992 Zb. o štátnej správe súdov, aby sa odstránili prieťahy v konaní.

V čase podania tejto sťažnosti už zomrel účastník konania menom V. J., žalobca v 2) rade.

Okresný súd v Žiline však nijako nereagoval, teda ani neodpovedal na žiadosť o vytýčenie termínu pojednávania a rovnako nereagoval na sťažnosť v zmysle § 17 zákona 80/1992 Zb.

S poukazom na vyššie uvedené je teda zrejmé, že Okresný súd v Žiline porušil svojou nečinnosťou základné ústavné právo v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. (...)

Nakoľko súd v danej veci takmer 5 rokov od podania žaloby vôbec nekonal a nereagoval ani na nimi podané žiadosti a sťažnosti, čo je rozhodne v rozpore s čl. 48 ods. 2 Ústavy SR. Takémuto konaniu sa však účastníci nijako inak ako podaním sťažnosti nemohli brániť, nakoľko podľa názoru sťažovateľov nejde o právne zložitú vec a samotní sťažovatelia nijako neporušili a ani svojím konaním nezavinili, že zo strany súdu došlo k prieťahom v konaní.

Čo sa týka finančného zadosťučinenia, ide v podstate o zadosťučinenie aj z hľadiska morálnej ujmy, ktorá sťažovateľom vznikla z tohto bezprávneho stavu. Je nepochybné, že už samotná smrť jedného z účastníkov konania, ktorý sa svojho spravodlivého procesu ani nedožil, je morálnou ujmov, ktorú pociťujú všetci účastníci tohto konania, nakoľko všetci navrhovatelia – sťažovatelia v rade 1) až 3) sú vo vysokom dôchodkovom veku a je naozaj v rozpore minimálne s dobrými mravmi, aby po tak dlhé obdobie mali obavu z toho, že možno sa súdneho konania ani nedočkajú. Okrem iného práve prieťahmi v konaní, kedy sa účastníci konania nachádzali v právnej neistote, došlo aj k napadnutiu sťažovateľa v rade 1) odporcom v rade 1) v konaní 4 C 85/01, ktorý bol za svoje konanie aj právoplatne odsúdený v konaní č. 3 T 227/02 vydaným Okresným súdom v Žiline. Výška finančného zadosťučinenia podľa názoru sťažovateľov v rade 1) až 3) zároveň zodpovedá ustanoveniam čl. 41 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktorý takéto finančné zadosťučinenie označuje za spravodlivé so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.“

1. 2. Vzhľadom na vyššie uvedené sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vo veci vydal tento nález:

„1) Základné právo sťažovateľov v rade 1) až 3) na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 85/01 bolo porušené.

2) Okresnému súdu v Žiline sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 85/01 konal bez zbytočných prieťahov.

3) Sťažovateľom 1) – 3) sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške každému po 30.000,- Sk (...), ktoré je im Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4) Okresný súd v Žiline je povinný uhradiť sťažovateľom v rade 1) až 3) od právoplatnosti tohto nálezu trovy konania za právne zastupovanie splnomocneného advokáta JUDr. I. P., so sídlom v Ž. vo výške 5.302,- Sk (pri hodnote jedného úkonu právnej pomoci 2.501,- Sk + 150,- Sk režijný paušál).“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. P. H., listom zo 4. augusta 2005 sp. zn. Spr 3532/05, ku ktorému bolo pripojené aj vyjadrenie sudkyne JUDr. I. S., a právna zástupkyňa sťažovateľov „odpoveďou na výzvu“ ústavného súdu z 15. augusta 2005.

2. 1. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení podal prehľad úkonov súdu a uviedol nasledovné relevantné skutočnosti:

„(...) Súhlasíme s upustením od ústneho pojednania vecí.

Z predložených podkladov je zrejmý objektívny stav.“

Zákonná sudkyňa JUDr. I. S. k prijatej sťažnosti uviedla nasledovné skutočnosti:

„(...) Funkciu sudkyne na Okresnom súde v Žiline som začala vykonávať dňa 17. 9. 2004 po predchádzajúcom menovaní do funkcie dňa 16. 9. 2004.

Po nástupe na OS v Žiline som po predchádzajúcej sudkyňi prevzala 390 nerozhodnutých vecí, štatisticky 474 vecí. Pridelené súdne spisy postupne študujem a vykonávam v nich potrebné úkony.

Vec č. k. 4 C 85/01, ktorej sa týka ústavná sťažnosť navrhovateľov, napadla na Okresný súd v Žiline dňa 29. 9. 2000.

Po naštudovaní súdneho spisu som dňa 3. 6. 2005 dala pokyn kancelárii na vyžiadanie potrebných spisov zo Správy katastra v Žiline, ako i pokyn na pripojenie spisov tunajšieho súdu 14 C 480/1997 a D 454/2000. Vo veci bude po vrátení zapožičaného spisu Ústavným súdom SR vytyčený termín pojednávania.

Skutočnosť, že vo veci sa odo dňa, od kedy vec napadla na Okresný súd v Žiline, nekonalo, som ovplyvniť nemohla, preto je tu moje subjektívne zavinenie vylúčené.“

2. 2. Právna zástupkyňa sťažovateľov nezaujala stanovisko k uvedenému vyjadreniu predsedu okresného súdu a k vyjadreniu zákonnej sudkyne v napadnutej veci, iba oznámila ústavnému súdu, že: „(...) *netrvám na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.*

Zároveň oznamujem, že si uplatňujem trovy konania spočívajúce v trovách právneho zastúpenia a v zmysle § 10 ods. 1 a § 11 ods. 2 Vyhlášky č. 655/2004 Zb. a to za 2 úkony právnej pomoci: prevzatie – príprava a spísanie návrhu pri hodnote jedného úkonu právnej pomoci á 3.350,- Sk + 150,- Sk režijný paušál (z hodnoty veci 90.000,- Sk) krátený o 20 % v zmysle § 13 ods. 3 Vyhl., t. j. 1 úkon právnej pomoci 2 680,- Sk + 150,- Sk režijný paušál x 2 = úkony právnej pomoci spolu: 5 660,- Sk, ktorú sumu žiadam zaplatiť na účet.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 85/01:

Dňa 29. septembra 2000 sťažovatelia doručili okresnému súdu „žalobu o určenie relatívnej neplatnosti kúpnych zmlúv, ktorých vklad bol Okresným úradom v Ž., Odbor katastra nehnuteľností povolený pod č. V 3040/2000 a pod č. 3045/2000“.

Dňa 3. októbra 2000 súd vyzval žalovaných, aby sa v lehote 15 dní vyjadrili k žalobe.

Dňa 19. októbra 2000 sa k žalobe vyjadrila žalovaná v 4. rade.

Dňa 15. marca 2001 bol kancelárii daný úpravou pokyn previesť vec do registra „C“.

Dňa 10. októbra 2002 sťažovatelia podali okresnému súdu „Žiadosť o nariadenie termínu pojednávania“.

Dňa 9. júna 2005 bol kancelárii okresného súdu daný úpravou pokyn, aby požiadala Správu katastra Ž. o zapožičanie spisov sp. zn. V 3045/2000 a V 3040/2000 v lehote 15 dní a aby boli pripojené spisy tamojšieho súdu sp. zn. 14 C 480/1999 a D 454/2000, Dnot 62/2000.

Dňa 30. júna 2005 boli zaslané spisy zo Správy katastra Ž.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 85/01 dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, dĺžka napadnutého konania podľa názoru ústavného súdu nebola závislá od zložitosti veci. Napokon ani predseda okresného súdu alebo konajúca sudkyňa vo svojom vyjadrení nepoukázali na skutkovú alebo právnu zložitosť veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom, teda doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľov.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek zákonných dôvodov a dlhodobo nečinný v období od 15. marca 2001 do 9. júna 2005. Okresný súd teda počas viac ako štyroch rokov vo veci nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia ako žalobcovia v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzajú, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). K prietahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania

účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Nič na tom nemení ani obrana zákonnej sudkyne, podľa ktorej *„je tu moje subjektívne zavinenie vylúčené“*. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnúť na skutočnosti vylučujúce subjektívne zavinenie zákonných sudcov, na ktoré sa odvoláva aj konajúca sudkyňa v napadnutej veci.

Skutočnosť, že subjektívne zavinenie aktuálne konajúceho sudcu nemožno určiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (mutatis mutandis I. ÚS 156/02), pretože ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia požadovali priznať primerané finančné zadosťučinenie *„vo výške každému po 30.000,- Sk“*, ktoré odôvodnili aj tým, že *„ide v podstate o zadosťučinenie aj z hľadiska morálnej ujmy, ktorá sťažovateľom vznikla z tohto bezprávneho stavu. Je nepochybné, že už samotná smrť jedného z účastníkov konania, ktorý sa svojho*

spravodlivého procesu ani nedožil, je morálnou ujmou, ktorú pociťujú všetci účastníci tohto konania“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťúčinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, vzhľadom na dlhodobú bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu považuje za primerané v požadovanej výške po 30 000 Sk každému sťažovateľovi.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 5 660 Sk z dôvodu trov ich právneho zastúpenia.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti z 8. júna 2005). Za dva úkony vykonané v roku 2005 patrí odmena v sume dvakrát po 2 501 Sk, preto trovy právneho zastúpenia pre jedného sťažovateľa predstavujú sumu 5 002 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 4 000,40 Sk. Spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (2 x 150 Sk) v prípade troch sťažovateľov tvorí náhrada trov za dva úkony vykonané v roku 2005 sumu 12 301,20 Sk v zmysle § 13 ods. 8, § 19 ods. 3, § 24 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Vzhľadom na to, že sťažovatelia si prostredníctvom svojej právnej zástupkyne uplatnili náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby a tieto trov vyčíslili v sume 5 660 Sk, ústavný súd - keďže to nie je v rozpore s platnými súvisiacimi predpismi - im priznal náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2005